

'VROUWEN JUSTITIA VAN DE EU: VERENIGT U WAT MEER'

Maart 2014 - We kunnen er niet meer omheen. De huidige Europese financiële crisis brengt ook een constitutionele crisis met zich mee. De Griekenland-crisis, Italië dat er alleen voor staat als Afrikaanse vluchtelingen het land overspoelen: heeft de EU een gezamenlijke verantwoordelijkheid of niet? En hoe kan de EU een gemeenschappelijk gevoel van eerlijkheid bereiken in de ontwikkeling van het strafrecht? Dat onderzoekt jurist Ester Herlin Karnell; de toekomst van de unie hangt ervan af.

Door Rianne Lindhout

"Zij is een van die jonge talenten die op je pad komen en je weet: die wordt hoogleraar", zegt rechtendecaan Elies van Sliedregt. Haar achtergrond ligt in het strafrecht én het Europese recht, dat is zeldzaam. Veel strafrechtjuristen beseffen onvoldoende hoe belangrijk het Europese recht is en laten zich weerhouden door de taai kost die het met zich meebrengt."

Zo niet Ester Herlin Karnell. Zij is helemaal gegrepen door de vraag: kan het recht integreren of is het gebonden aan natiestaten? "De Europese Unie bevindt zich behalve in een financiële ook in een constitutionele crisis. We laten mensen vrij bewegen over de grenzen van de lidstaten om het leven op te bouwen dat ze willen, maar toch ook weer niet. De andere lidstaten nemen geen verantwoordelijkheid voor de vluchtelingen die Griekenland, Spanje en Italië binnenkomen, terwijl die eigenlijk een Europees probleem zijn. Er is in dit geval geen gemeenschappelijk doel, nationale belangen wegen toch zwaarder. Hierdoor ontstaat een negatieve spiraal: niemand helpt die landen, zij vragen zich daardoor af wat ze eigenlijk aan de EU hebben en worden zelf ook minder coöperatief in andere dossiers. En dat terwijl er een ernstige economische is die het hoofd geboden moet worden."

ONMISBARE BASIS VOOR DE EU

De gezamenlijke zin die Herlin Karnell probeert te vinden, is de onmisbare basis die de Europese Unie nodig heeft om te kunnen slagen. Toen de EU na de Tweede Wereldoorlog werd opgericht om een einde te maken aan oorlogen die voortkwamen uit nationalisme, draaide het aanvankelijk nog vooral om economische samenwerking. Met als grote mijlpaal de gemeenschappelijke euromunt in 2002. Dat dit geen veilig eindstation was, weten we sinds de eurocrisis die ons allemaal met de neus op de feiten drukte: helpen we samen Griekenland - en Portugal, Spanje of Ierland - uit de problemen of houdt het ergens op? De woede die toen aan de oppervlakte kwam, spreken voor zich. Ook de ingewikkelde de vraagstukken over strafrecht, asielrecht, witwaspraktijken, terrorisme en privacy die nu spelen, waren we niet gewend in de EU. Ze laten allemaal zien hoe onmisbaar een gezamenlijk rechtsgevoel is om een stabiele eenheid te vormen.

Je ziet het ook in het belastingrecht: landen met gunstiger regels trekken meer bedrijven aan, en dat levert scheve ogen op bij de buurlanden. "Zonder gemeenschappelijke strategie kun je je afvragen waarom er dan eigenlijk een Europese Unie is."

'Zonder gemeenschappelijk doel kun je je afvragen waarom er een Europese Unie is'

Herlin Karnell beperkt zich niet tot het recht. Dat kan bij haar onderwerp niet, legt ze uit: "Het is een politiek onderwerp. Als Europese kiezers geen EU-wetten willen, wordt het ingewikkeld. Niet dat ik zelf een zo dik mogelijk EU-wetboek wil, maar ik vraag me af welke gemeenschappelijke grondslagen we kunnen vastleggen." Dat klinkt ergens nog wel praktisch, maar stel je voor hoe complex dit onderwerp is. Al die lidstaten met hun eigen achtergronden en visies. "Ik onderzoek vooral waarom dingen zijn zoals ze zijn en hoe ze verbeterd kunnen worden. Er zijn lacunes in het recht en de EU moet dat oplossen. Europese rechters hebben te weinig theoretische context en kennis om mee te werken, ze vinden in de praktijk steeds het wiel uit. Ze vervolgt: "Ik zoek niet echt een praktische oplossing daarvoor - hoewel ik wel hoop dat die zal voortvloeien uit mijn onderzoek - maar probeer de de notie van gerechtigheid in de EU in een theorie te vatten en vertaal dat naar de huidige situatie van de EU-integratie."

FILOSOFISCHE GESPREKKEN

Ze betreft er behalve de politiek ook de filosofie bij. "Ik kreeg recent de kans een tijdje aan de New York University te discussiëren met de vele intrigerende mensen die ik daar ontmoette. De meeste juristen staan niet open voor andere disciplines. Ik sta misschien juist te veel open, misschien moet ik het juist weer wat inperken. Advocaten hebben veel te leren over theoretiseren, maar we moeten niet denken dat we niet belangrijk zijn. Wij zijn degenen die theorie kunnen vertalen naar de praktijk."

Voorlopig mag ze in elk geval haar gang gaan op haar eigen manier en dat bevalt haar prima. "Als onderzoeker moet je zelf de drive hebben om productief te zijn. Dat zeg ik ook tegen studenten die willen promoveren. Het gaat niet alleen om je cv, je moet passie hebben. Het fijne hier aan de VU is dat ik de vrijheid kreeg om een nieuwe masteropleiding in het Europees recht op te zetten en helemaal mijn eigen cursussen te ontwikkelen. Verder maakt het niemand uit in welke tijdschriften ik publiceer of waar ik precies mee bezig ben. Zolang het met recht te maken heeft, ligt er geen druk op mij. Het is soms eenzaam werk en dan mis ik de actie van de rechtszaal, maar het mooie voor mij is toch dat ik nu vrijuit mag lezen, denken en schrijven."

'Advocaten hebben veel te leren over theoretiseren, maar we moeten niet denken dat we niet belangrijk zijn'

Nog niemand heeft het Europese recht en de mogelijkheden daarvan geanalyseerd zoals Herlin Karnell doet. Ook hebben maar weinig collega's aan de universiteit de praktische ervaring die zij heeft vanwege haar werk bij een advocatenkantoor. Toch was ze erg verrast door haar benoeming. "Ik dacht dat ik te junior was. En het belang van mijn werk is niet

zo gemakkelijk uit te leggen als dat van een natuurwetenschapper." Ze publiceert misschien veel, maar soms twijfelt ze: "Dan denk ik: niemand gaat dit gebruiken." Maar ach, existentiële twijfel treft de meeste verstandige mensen af en toe. Zij rijdt op haar paard om haar hoofd leeg te maken. En ze heeft in al haar bescheidenheid het geluk dat haar talent is herkend en erkend, zodat ze verder kan met die enorme intellectuele uitdaging.

CV ESTER HERLIN KARNELL

1977 geboren te Stockholm, Zweden | 1996, opleiding tot wedstrijdrutter, Oxfordshire | 1998-2002 Master rechten, Stockholm University | 2003 assistent-rechter bij de administratieve rechtbank in Skåne | 2003-2004 Master aan het King's College in Londen | 2004-2005 assistent-rechter en advocaat in resp. Göteborg en Karlstad | 2005-2009 PhD Law Somerville College Oxford, proefschrift *Constitutional dimension of European criminal law* | 2009 naar de VU als universitair docent | 2012 VENI-subsidie, universitair hoofddocent | november 2013 benoemd tot hoogleraar European constitutional Law and Justice.

Lees [hier](#) meer over bijzondere onderzoekers die URC-hoogleraar werden.

HET BEGON MET EEN PAARD

De Zweedse Ester Herlin Karnell (1977) wilde eigenlijk professioneel wedstrijdrutter worden. Maar na een jaar opleiding in Engeland liep dat spoor dood, omdat ze geen sponsor kon vinden. Plan B was de universiteit, rechten studeren. Eenmaal bij een advocatenkantoor zou ze genoeg geld verdienen om een paard te houden en haar passies voor paarden en recht kunnen combineren. Tijdens haar studie werd ze gegrepen door het strafrecht en wilde ze aanklager worden. Na haar eerste praktijk-ervaring in de rechtszaal veranderde ze van gedachten. "Ik vond de aanklagers te cynisch, ze wilden

alleen maar zo hoog mogelijke straffen." Bij de arrondissementsrechtbank deed ze veel praktische ervaring op als assistent-rechter, maar ze miste het theoretische. Ze koos voor een masterstudie in Londen, die haar interesse voor het Europese recht wekte en uitmondde in een promotietraject in Oxford, waar ze de rechtendecaan van de VU ontmoette. Kortom: het recht werd een onverwacht grote passie en nu is ze hoogleraar European Constitutional Law and Justice. Binnen het talentprogramma van de VU kreeg ze een University Research Chair.